

Čís. 3453.

Za škodu z honorování duplikátu nákladního listu, padělaného neoprávněným použitím pravého razítka železniční stanice, ručí dráha jen podle §u 1315 obč. zák.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1924, Rv I 1168/23.)

Richard K. nabídl se žalující firmě, že jí opatří dva vagony benzínu. Kupní cenu měl si Richard K. vyzvednouti u banky M. proti předložení duplikátu nákladních listů. Richard K. duplikáty předložil, banka kupní cenu vyplatila, zboží však nedošlo. Ježto se zjistilo, že Richard K. duplikáty nákladních listů opatřil razítkem dráhy neoprávněně, domáhala se žalující firma na dráze náhrady škody tvrdíc, že Richard K. zmocnil se razítka železniční stanice zaviněním železničního úředníka. Oba nižší soudy žalobu zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Význam duplikátu nákladního listu nemůže býti pro tento spor směrodatným, poněvadž, i kdyby se mu přiznával význam, odvolatelem tvrzený, mohl by jej míti toliko tehdy, kdyby tu bylo smlouvy dopravní, neboť všechny předpisy žel. dopr. řádu, na něž se odvolatel odvolává, jsou podstatnými náležitostmi smlouvy dopravní a mohou míti pro poměr třetích osob oproti dráze jen tehdy platnost a rozhodující váhu, když byla smlouva dopravní uzavřena. V tomto případě však je prvním soudem zjištěno a v podstatě nesporno, že smlouva dopravní vůbec uzavřena nebyla. Důsledkem toho nemůže v tomto případě padělaný duplikát nákladního listu zakládati vůbec smluvních závazků, ručení dráhy mohlo by býti odůvodněno jediné činem nedovoleným podle všeobecných zásad občanského zákoníka. Veškeré vývody o významu duplikátu pozbývají tím ceny, poněvadž zde vůbec o duplikát, dráhou vydaný, nešlo, nýbrž o jeho padělek, který nemůže zakládati závazky smluvní a jiné než smluvní závazky z duplikátu nevyvozují ani vývody odvolací. Žalobce také neuplatňuje nároku z nesplnění smlouvy, nýbrž z toho, že si Richard K., jenž ani nebyl zřízencem dráhy, opatřil razítky dva duplikáty nákladního listu a že na základě těchto padělaných duplikátů bylo vyplaceno 260.000 Kč. Právem tedy dospěl prvý soud k závěrku, že nárok oproti dráze mohl by býti odůvodněn toliko z činu nedovoleného. Naproti tomu dlužno přisvědčiti odvolateli, že prvý soud mylně vylučuje zodpovědnost dráhy pro nedostatek příčinné souvislosti mezi škodou a tvrzeným zaviněním dráhy, záležejícím v tom, že její orgány neopatrovaly řádně razítka. Ta pouhá okolnost, že k tomu, by škoda vznikla, bezprostřední podnět zavalil trestný čin osoby třetí, od dráhy rozličné, nevylučuje ještě příčinné souvislosti mezi opomenutím, které onen trestný čin umožnilo, a nastalou škodou. Kdyby bylo zjištěno, že orgány dráhy razítka řádně neopatřily, takže byla přístupna pachateli, nemohla by se vyloučiti zodpovědnost dotyčných orgánů a jednalo by se pak jen o otázku, zda a pokud dráha ručí za tyto své orgány. Leč prvý soud nezjišťuje, že razítka na duplikáty dostala se do rukou Richarda K-y neopatrností orgánů dráhy, a pouhá možnost,

kteřou prvý soud připouští, nemůže nahraditi přímého důkazu. Prvý soud naznačuje správně, že bylo věci žalující strany, aby dokázala, že skutečně Richard K. opatřil duplikáty razítky sám a že mu to bylo umožněno neopatrným zacházením s razítky na nádraží v K., a zjišťuje zároveň, že se důkaz ten nezdařil. Z té okolnosti, že svědek Karel M. našel kancelář otevřenu, prázdnou a razítka volně na stole, nelze ještě vzít za prokázáno, že tomu tak bylo i jindy a že zejména použil toho Richard K. k vyhotovení duplikátů. Odvolací soud dospívá tedy k závěrku, že není vůbec dokázáno, že opatření tiskopisů razítky v tomto případě bylo umožněno zaviněním orgánů dráhy, poněvadž není vůbec zjištěno, jak se to stalo. Není tedy ani bezpečně prokázáno tvrzené zavinění dráhy a pouhá pravděpodobnost nemůže stačiti za důkaz. Zbytečno jest však potom rozbíratí obšírně otázku příčinné souvislosti tohoto tvrzeného zavinění s nastalou škodou, jakož i řešiti otázku, jak mají býti uschovávána razítka a zda a pokud vinu na neopatrnosti nese ředitelství státních drah. Jest úplně lhostejno, zda v tom směru bylo něco zanedbáváno, zda kancelář byla prázdná 10 minut či více nebo méně a razítka ležela na stole, když není zjištěno, jak se razítka dostala na padělané duplikáty. Ostatně, i kdyby skutečně bylo razítek bývalo zneužito, jak se tvrdí, a kdyby šlo o opomenutí úředníka dráhy, náležitě je opatrovati, není tím ještě řečeno, že dráha za to ručí. Podle zvláštních zákonů ručí dráha toliko při plnění smlouvy dopravní a při úrazu osob příhodou v dopravě, jinak není zvláštních předpisů a ručí dráha jen jako jiná právnická osoba pokud se týče jako soukromý podnikatel. Úředníky, na nádraží zaměstnané, nelze pokládati za representanty dráhy, tak aby jejich jednání mohlo býti pokládáno za jednání dráhy samé, a přičilo by se zásadě občanské rovnosti, aby podnikatelství dráhy ručilo za své zřízence jinak než jiný soukromník. Ručí tedy dráha za své úředníky a zřízence, pokud nejde o případy ve zvláštních zákonech upravené, dle §u 1313 a) nebo dle §u 1315 obč. zák. Poněvadž, jak je nesporno, nejde tu o poměr smluvní, nelze užiti § 1313 a) a platí tu tedy toliko ustanovení §u 1315 obč. zák. Tu však žalující strana ani netvrdí, že úředník, jemuž na stanici v K. svěřena byla výprava rychloboží, byl osobou nezpůsobilou a nevyšly také na jevo okolnosti, které by tomu nasvědčovaly. Nebylo by tu tedy ručení dráhy, i kdyby byl úředník na nádraží opomenul náležitě opatřiti razítka a tím umožnil padělání duplikátů.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Jest zjištěno, že k dopravní smlouvě vůbec nedošlo. Dovolatelka snaží se přes to dovoditi, že dráha za škodu žalobkyně ručí dle zásad o ručení ze smlouvy, odůvodňujíc názor ten právní povahou a funkcí duplikátu nákladních listů, při čemž praví: »Třetí osoba, již duplikát nákladního listu jest předložen, musí míti za to, že byla uzavřena smlouva dopravní. Dráha jest po zákonu zmocněna, by duplikáty nákladních listů vystavovala. Ručí tedy za škodu, která bezelstné třetí osobě vzešla

tím, že padělky, opatřené pravými razítky, byly vyhotoveny a dány v oběh. Tím vzchází určitý poměr mezi drahou a bezelstným třetím nabyvatelem duplikátu nákladního listu a dlužno vztah tento posuzovati dle zásad o ručení ze smlouvy.« Tyto vývody jsou pochybeny. Jak již odvolací soud správně dovozuje, mohl by míti duplikát nákladního listu význam pro tento spor jen tehdy, kdyby bylo došlo k dopravní smlouvě. To se nestalo, dráha duplikátů nákladních listů vůbec nevydala a z pouhé skutečnosti, že listiny opatřeny byly pravými razítky, nevzešel ještě právní poměr mezi drahou a žalobkyní. Aby dráha mohla býti činěna odpovědnou za škodu, již žalobkyně utrpěla, bylo by třeba prokázati, že zavinila opatření padělku duplikátů nákladních listů pravými razítky (§ 1295 obč. zák.). V tom ohledu nebylo vůbec zjištěno, jakým způsobem si Rudolf K. orazítkování duplikátů opatřil, zejména, zda zřízení dráhy při tom přímo či nepřímo spolupůsobili, nebo snad zanedbáním povinností k náležitému opatrování razítek umožnili jich zneužití. Že na pouhé dohady zřetel míti nelze, a že ani z okolností, že svědek Karel M. našel kancelář otevřenu, prázdnou a razítka na stole ležící, ještě nevyplývá, že Rudolf K. této příležitosti použil, aby duplikáty opatřil razítky — dovodil již odvolací soud. Zavinění dráhy tedy prokázáno není. Ale, i kdyby se za to mělo, že padělání duplikátů bylo umožněno nedbalostí zřízence dráhy, jenž razítek řádně neopatroval, nevzešel by tím ještě závazek dráhy k náhradě škody. Dle zásady §u 337 obč. zák. může erár jako právnická osoba a podnikatel drah jednati jen svými representanty. Za takové nelze považovati staniční úředníky a zřízence. Z nedovolených činů neb opomenutí těchto svých zaměstnanců ručí však dráha, ježto zvláštních předpisů není (železniční dopravní řád upravuje jen závazky ze smlouvy dopravní a zákon ze dne 5. března 1869 čís. 27 ř. zák. jen ručení při úrazu osob příhodou v dopravě), toliko v mezích §u 1315 obč. zák. Že dráha ke službě ve skladisti pro rychlozboží použila úředníka nezpůsobilého nebo vědomě nebezpečného, nebylo v prvé stolici ani tvrzeno, ani prokázáno. Právní posouzení věci soudem odvolacím jest tedy bezvadné.

Čís. 3454.

Nikoliv již povolání k službě vojenské, nýbrž teprve skutečné její nastoupení (presentace) opravňuje ku zřízení vojenského posledního pořízení. Kromě úlev, výslovně stanovených, jest i při vojenském posledním pořízení šetření předpisů občanského zákonníka o posledním pořízení.

V pouhém sdělení obsahu písemného posledního pořízení svědkům, již dodatečně byli zavoláni k jeho podpisu, nelze spatřovati pořízení ústní.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1924, Rv I 1467/23.)

Byv povolán k válečné službě vojenské, ale ještě před jejím nastoupením, pořídil Jan K. dne 13. září 1914 písemně před dvěma svědky v ten způsob, že Kateřina M-ová dle údajů Jana K-a závěť sepsala, ji